

ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

THE BUSINESSINNOVATIONPOLICYDEVELOPMENT

Анотація. Розглянуто особливості та складові інноваційної політики різних рівнів. Розкрито зв'язок між параметрами інноваційної політики та результатами здійснення інноваційного підприємництва. Проаналізовано показники інноваційного розвитку України і ЄС.

Аннотация. Рассмотрены особенности и составляющие инновационной политики различных уровней. Раскрыты связи между параметрами инновационной политики и результатами осуществления инновационного предпринимательства. Проанализированы показатели инновационного развития Украины и ЕС.

Annotation. Features and components of innovation policy of various levels are considered. The connections between the parameters of innovation policy and the results of innovative entrepreneurship are revealed. The indicators of innovative development of Ukraine and the EU are analyzed.

Результативність економічного та соціального розвитку національної економіки залежить від ряду факторів. Глобалізаційні тенденції в економіці диктують умови щодо досягнення та зміцнення конкурентних позицій на світових ринках для підприємств і головною з них є інноваційна продукція. Шлях до інноваційної та конкурентної продукції пролягає через основні складові інноваційної політики, що виступає ціннісним орієнтиром для держави та ідеологією для підприємств. Політика це динамічна компонента, що супроводжує розвиток національних інноваційних систем та коригує їх основні параметри. Основними завданнями дослідження є: виявити вплив інноваційної політики на розвиток інноваційного підприємництва; сформулювати цілі інноваційної політики; проаналізувати основні параметри розвитку інноваційного підприємництва на національних рівнях.

Інноваційна діяльність на рівні підприємств здійснюється шляхом реалізації інвестиційних проектів, можуть мати різноманітні форми та торкатися усіх сфер економічної діяльності. Інноваційний проект є продовженням інноваційної політики, оскільки управління інноваційним проектом для вищого керівництва означає переділ влади, впливу і прав. [1, с. 243].

Політика розвитку підприємництва та інновацій є похідною від політики розвитку інших сфер діяльності. Якщо політика розвитку підприємництва виникла, в першу чергу, з політики малого і середнього бізнесу, інноваційна політика виникла з політики розвитку, науки, техніки, наукових досліджень та розробок [7, с.2].

Інноваційна політика впродовж останніх десятиліть еволюціонувала. Якщо перше покоління інноваційної політики, базувалося на «науковому поштовху» або «лінійній моделі» орієнтованій насамперед на фінансування науки на основі досліджень в університетах і урядових лабораторіях, то друге покоління базується на взаємодії споживачами та виробниками інновацій, що прийняло форму «національних інноваційних систем». Третє покоління ґрунтується на стимулюванні впровадження інновацій урядами.

Соціально-економічні перетворення, що сталися наприкінці двадцятого століття (зростання кількості і мобільності дослідників, венчурних угод, скорочення інноваційного життєвого циклу продукту) визначили перехід до національної інноваційної системи (НІС), заснованої на відкритих інноваціях, що уможливило використання джерел розвитку, розташованими як усередині НІС так і за їх межами. Інноваційна політика торкається процесів забезпечення нового покоління знань, підвищення ефективності державних інвестицій в інновації, поліпшення взаємодії між основними учасниками інноваційної системи (університетів, науково-дослідницьких інститутів), трансферу знань та технологій, створення стимулів для інноваційного підприємництва тощо.

Похідною від інноваційної політики держави є інноваційна політика підприємства. Це форма стратегічного управління, що визначає мету та умови здійснення інноваційної діяльності підприємства, що найбільш повно використовують наявний виробничий потенціал і спрямовані на забезпечення його конкурентоспроможності. Формується інноваційна політи-

ка на базі двох протилежних підсистем. З одного боку, це потреби ринку, споживачів, маркетингова політика підприємства, а з другого — ресурси: досягнення в науковій і виробничій сферах, технологіях, управлінських механізмах, організаційна культура підприємства, матеріальні, трудові, фінансові та інформаційні ресурси [4, с. 181].

Стратегія та політика — взаємопов'язані елементи. На думку Д. Куїна, стратегія повинна містити у собі три важливих складових: 1) основні ланцюги діяльності; 2) найважливіші елементи політики, що направляють або обмежують поле діяльності; 3) програми основних дій, що спрямовані на досягнення поставлених цілей і не виходять за межі обраної політики [3, с. 23]. Інноваційна політика конкретизує цілі інноваційної стратегії шляхом формування механізму їх реалізації. Інноваційний проект виступає саме тим механізмом, що дозволяє прокласти шлях від цілепокладання до отримання реальних результатів, що відображатимуть досягнутий рівень конкурентної спроможності підприємства.

Дослідники, як правило, зазначають такі основні цілі, що складають основу інноваційної політики: отримання значного прибутку за рахунок унікальності продукту; зміцнення присутності у деякому ринковому сегменті знову ж таки за рахунок унікальності. Проте поширення інновацій, як правило, призводить до зниження собівартості і норми прибутку. Тому можна говорити про непостійність цілей інноваційного розвитку та часову невизначеність, оскільки відсутні прогнозування майбутніх наслідків подій та інформація про минулі стани [8, с. 743].

Перед Україною стоїть завдання щодо подолання відставання у рівні розвитку інноваційного підприємництва. Якщо питома вага витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у ВВП за даними Євростату у ЄС неухильно збільшується і у 2014 р. склала 2,03 (для порівняння, у 2005 р. цей показник складав 1,76%), то в Україні вона має тенденцію до скорочення. Якщо у 2005 р. питома вага витрат на фінансування наукової і технічної діяльності складала 0,99 %, то у 2025 р. — тільки 0,62% [5, с. 132–134].

Дещо іншу тенденцію можна спостерігати у структурі джерел фінансування інвестиційної діяльності. В Україні має місце зростання підприємницької частки у фінансуванні інноваційної діяльності. У період з 2005 по 2015 р. цей показник зріс з 26,2 до 40,3%. Натомість частка державного сектору зменшилася з 46,7 до 39,4 %. Відбулося падіння частки іноземних джерел з 25,7 до 18,2%. Частки фінансування з боку вищої освіти та приватного неприбуткового сектору залишилися без змін — відповідно 0,2 та 0,1 % [там само].

Приблизно така сама тенденція спостерігається у країнах ЄС. За державою залишається функція стратегічного цілепокладання із врахуванням економічного та соціального ефектів від впровадження інновацій у масштабах країни та стимулювання інвестицій у новациї. Функція фінансування інноваційної діяльності закріплюється за підприємствами.

І це об'єктивно, оскільки інноваційно-активні підприємства є більш гнучкими у своїй реакції на попит споживачів та на зміни у зовнішньому оточенні. Звичайно, фірма, яка має можливість створювати і створювати відмінні ресурси швидше, ніж у конкурентів вважається інноваційно спроможною, здатною продукувати інновації. Інноваційність підприємства характеризується високим рівнем організаційної гнучкості, ефективним впровадженням нових організаційних методів і стратегій, стимулює зростання конкурентоспроможності.

Якщо говорити про стимулювання інноваційного підприємництва, то на сьогодні розвинені країни накопичили чималий досвід у цьому питанні. Це спрощене оподаткування, захист інтелектуальної власності, цільові дотації, програми відшкодування збитків тощо.

Показовим прикладом розвитку інноваційного підприємництва є Науковий парк КПІ ім. Ігоря Сікорського, який організовує взаємодію чотирьох груп учасників: наукові групи, які генерують ноу-хау; факультети і кафедри, що генерують якісний людський капітал; компанії, які знаходяться на ринку високотехнологічної продукції і постійно потребують підживлення ноу-хау і людським капіталом; інвестиційні та венчурні фонди. На базі КПІ ім. Сікорського та Наукового парку «Київська політехніка» створено екосистему «SikorskyChallenge», яка поєднує зусилля інвестиційних і венчурних фондів, приватних інвесторів, бізнес-ангелів, міжнародних експертів. Тільки за результатами 2015 р. переможці фестивалю інноваційних проектів «SikorskyChallenge 2015» залучили більше 26 млн доларів США [2].

Ключовим механізмом реалізації інноваційної політики ЄС до 2014 р. є рамкові програми, до сфери яких входять фундаментальні дослідження й доконкурентні технологічні розробки. Науково-дослідна інноваційна програма ЄС «Горизонт 2020», розрахована на 2014–2020 рр. містить три основних пріоритети: генерування передових знань для зміцнення позицій Євросоюзу серед провідних наукових держав світу; досягнення індустріального лідерства й підтримка бізнесу, включаючи малі й середні підприємства й інновації;

підтримка бізнесу, включаючи малі й середні підприємства й інновації; вирішення соціальних проблем у відповідь на виклики сучасності.

У 2015 р. Україна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» та отримала можливість залучати гранти та впливати на зміст програм. За два роки участі у програмі було подано 394 проекти. У 42 підтриманих наразі проектних пропозиціях беруть участь 45 українських наукових установ із загальним фінансуванням ЄС у розмірі 7 068 199 євро. За типом установ, представники котрих подавали проектні пропозиції, трійка лідерів виглядає наступним чином: вищі навчальні заклади – 184 команди, приватні прибуткові організації – 151 команда, дослідницькі установи – 134 команди. Однак рівень успішності виглядає іншим чином: дослідницькі установи – 13.43%, приватні прибуткові організації – 10.60%, вищі навчальні заклади – 7.61% [6].

Нові виклики глобального характеру створюють та пропонують новітній інструментарій передових досягнень та стимулюють інноваційну діяльність у всіх сегментах національних інноваційних систем.

Література

1. Бовин А. А. Управление инновациями в организации / А. А. Бовин, Л. Е. Чередникова, В. А. Якимович. – М.: Омега Л, 2006. – 243 с.
2. V Конкурс стартапів "SikorskyChallenge 2016" [Електронний ресурс] // Науковий парк "Київська політехніка", НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського», інноваційна екосистема "Sikorsky Challenge". – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://startup.kpi.ua/sc2016/ua/#slide-2>.
3. Куинн Д. Стратегия перемен / Г. Минцберг, Д. Куинн, С. Гошал // Стратегический процесс / Г. Минцберг, Д. Куинн, С. Гошал. – СПб: Питер, 2001. – С. 688.
4. Максимова, Т. С. Формування інноваційної політики на підприємстві / Т. С. Максимова, О. В. Філімонова, К. В. Лиштван. // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – №2. – С. 181–183.
5. Наукова та інноваційна діяльність України, 2015 рік. // Державна служба статистики України. – 2016. – С. 257.
6. Реалізація програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» за перші два роки [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: mon.gov.ua/activity/mizhnarodni-zvyazki/uchast-u-programax-es-erazmus-ta-gorizont-2020/gorizont-2020.html.
7. Dahlstrand A. L. Innovative entrepreneurship policy: linking innovation and entrepreneurship in a European context / A. L. Dahlstrand, L. Stevenson. // Annals of Innovation & Entrepreneurship. – 2010. – №1. – С. 2–15.
8. Rowe W. Understanding Uncertainty / William D. Rowe. // Risk analysis. – 1994. – Vol.14 – №5. – P. 743.

УДК 658.330.341.1

Лазаренко Юлія Олександрівна

к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
lazarenko.yuliia@gmail.com

ТРАНСФЕР ЗНАНЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕРАКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

ТРАНСФЕР ЗНАНИЙ КАК ЭЛЕМЕНТ ИНТЕРАКТИВНЫХ МОДЕЛЕЙ ИННОВАЦИОННОГО ПРОЦЕССА

KNOWLEDGE TRANSFER AS AN ELEMENT OF THE I NTERACTIVE INNOVATION PROCESS MODELS

Анотація. У статті досліджено сутність категорії «трансфер знань», розглянуто основні форми трансферу знань, визначено найважливіші фактори, що впливають на ефективність обміну знаннями в організаціях за умов інтерактивних моделей інновацій.